

Jaarverslag 2012
Noordelijke Rekenkamer

Vastgesteld in de collegevergadering van 11 februari 2013

Voorwoord

Provincie en marktpartijen. Hoe gaan zij met elkaar om? Dat is het centrale thema geworden van 2012. Uit het Rekenkameronderzoek naar bodemsanering onder regie van de provincie bleek dat het ene provinciebestuur doortastender en vasthoudender het contact met de eigenaren zoekt dan het andere provinciebestuur. Het ene provinciebestuur weet de eigenaar van de grond beter te verleiden soms ook met subsidie het gebied door te ontwikkelen dan het andere provinciebestuur. Door dit verschil in aanpak en resultaat bloot te leggen, kon de Noordelijke Rekenkamer een impuls geven aan hernieuwde politieke aandacht voor de sanering van de nog resterende humane spoedlocaties.

Aan het eind van het verslagjaar publiceerde de Noordelijke Rekenkamer drie rapporten over grondverwerving door provinciebesturen. Voornamelijk aankopen in het buitengebied. Vaak zijn het agrarische ondernemers waarvan de benodigde grond moet worden gekocht of door een uitgekende grondruil moet worden verworven. Hoe pak je als publieke overheid die onderhandelingen met ondernemers aan? Als Rekenkamer plaatsten wij kritische kanttekeningen bij ruimhartige grondruil en royale vergoedingen voor inkomens- of vermogensschade. De Rekenkamer benadrukte dat bij de aankoop van gronden het provinciebestuur duidelijk de regie moet voeren en een uitgewerkt kader moet meegeven aan de ingehuurde rentmeesters die met de agrarische ondernemers onderhandelen. Een centrale aanbeveling is in het aankoop strategieplan vast te leggen wat het doel is van de grondaankoop, om welke percelen het gaat, en wat de uitgangspunten zijn bij de prijsbepaling. De aankoop prijs moet marktconform zijn.

In dit verslagjaar namen we afscheid van onze gewaardeerde collega, bestuurder van het eerste uur, mr.H.G. Warmelink. Hij heeft zich met veel betrokkenheid en deskundigheid tijdens de pioniersfase ten dienste van de Noordelijke Rekenkamer ingezet. Op 10 oktober 2012 mochten wij zijn opvolger, de heer mr.dr.J. van der Bij, als bestuurslid verwelkomen. Als directeur van het Instituut van Onderzoek van Overheidsuitgaven brengt hij een belangrijke deskundigheid in.

Tijdens het verslagjaar is meerdere keren overleg gepleegd met de Programmaraad. Voor een deel had dat overleg betrekking op de genoemde benoemingsprocedure. Drie Statenleden vormden de benoemingsadviescommissie. Hun voordracht werd unaniem door de drie vergaderingen van PS overgenomen. De leden van de Programmaraad bewaakten de voortgang en uitvoering van het eind 2011 vastgestelde onderzoeksprogramma 2012-2013.

In het verslagjaar werd gerapporteerd over een onderzoek over het beheer van het Waddenfonds dat samen met twee andere Rekenkamers was uitgevoerd. Tijdens het gehele verslagjaar is gewerkt aan een onderzoek naar het effect van (inter)provinciaal gesubsidieerde projecten van de Noordelijke kennisinstellingen op de innovatiekracht van drie branches

van het Noordelijk bedrijfsleven en aan een onderzoek naar de mate waarin het Noorden er in slaagt om de opwekking van duurzame energie te vergroten. De publicatie van de rapporten Energie in beweging heeft plaatsgevonden op 4 maart 2013. Aan het eind van 2012 werd ook een onderzoek naar het publieke belang en de kostendekkendheid van Groningen Airport Eelde in uitvoering genomen.

Daarmee gaat ook het lopende onderzoek over de boeiende vraag: hoe werken provinciebesturen en andere partijen samen om de door PS gestelde doelen te bereiken? Wanneer pakt die publiek-private samenwerking goed uit, wanneer vallen de resultaten tegen? Ook in 2013 hoopt de Rekenkamer daar meer over te kunnen leren en berichten. Met deze aanbeveling breng ik dit jaarverslag met veel genoegen onder uw aandacht.

Mr. G.B. Nijhuis
Voorzitter

1. Verslag van het College

1.1 Grondslag Noordelijke Rekenkamer

De Provinciewet schrijft voor dat er een rekenkamer(functie) moet zijn. Artikel 183 Provinciewet bepaalt dat de rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur onderzoekt. Dit om Statenleden beter in staat te stellen hun controlerende functie te vervullen en ook te zorgen dat de kiesgerechtigde burger meer zicht heeft op de prestaties van hun provincie.

De Gemeenschappelijke Regeling de Noordelijke Rekenkamer is op 1 januari 2005 in werking getreden. In deze regeling zijn bepalingen opgenomen over de gelijke financiële bijdragen die de deelnemers Drenthe, Fryslân en Groningen leveren en over het gemeenschappelijk orgaan de Noordelijke Rekenkamer. Voor de Noordelijke Rekenkamer zijn er bepalingen opgenomen over het bestuur en zijn voorzitter, de Programmaraad en het bureau van de Rekenkamer. Tevens zijn regels gesteld inzake de vaststelling van de begroting en jaarrekening en het overdragen van bevoegdheden van de provincies aan het bestuur voor de uitvoering van de aan de Rekenkamer opgedragen onderzoekstaak.

In het verslagjaar is met de leden van de Programmaraad een discussie gevoerd over de missie en uitgangspunten van de Noordelijke Rekenkamer. Het bleek dat de uitgangspunten die aan het begin, in 2005, de basis vormden voor dit instituut – kwaliteit, onafhankelijkheid en focus op maatschappelijke effecten – nog steeds worden onderschreven. Dat vormt een goede basis om een voorgenomen aanpassing van de gemeenschappelijke regeling in 2013 aan Provinciale Staten voor te leggen.

Op basis van de vigerende Gemeenschappelijke Regeling is Assen de vestigingsplaats van de Noordelijke Rekenkamer. Hieruit vloeit tevens voort dat de provincie Drenthe als centrumprovincie voor de Noordelijke Rekenkamer is aangewezen. De Provincie Drenthe verricht een aantal ondersteunende diensten ten behoeve van de Noordelijke Rekenkamer, bijvoorbeeld op het vlak van salarisadministratie en personeelsbeleid.

Advisering over een WOB-verzoek

In het verslagjaar heeft de Noordelijke Rekenkamer juridische diensten afgenomen van de centrumprovincie. Deze advisering had betrekking op het opstellen van een verweerschrift in een procedure bij de bestuursrechter te Assen waarin de Noordelijke Rekenkamer uiteenzet waarom een WOB-verzoek werd afgewezen. Gegeven het belang van de zaak staan wij hier bij stil.

Het WOB-verzoek was erop gericht om de inhoud van interviewverslagen openbaar te maken. Dat heeft de Rekenkamer geweigerd. De Noordelijke Rekenkamer verricht haar onderzoek voor een belangrijk deel in de openbaarheid. Dat geldt zowel voor de opzet en onderwerpen van onderzoek als ook voor de bestuurlijke rapporten. Maar om de relevante feiten goed te kunnen vaststellen, is het soms nodig om ook vertrouwelijke dossiers te raadplegen die bijvoorbeeld gevoelige bedrijfsgegevens bevatten of notities van intern beraad. De Rekenkamer kan deze ambtelijke dossiers raadplegen

maar is gebonden aan de vertrouwelijkheid van deze gegevensbestanden. Alleen Provinciale Staten hebben de bevoegdheid om bepaalde vertrouwelijkheden op te heffen. De verzoekende partij wilde primair inzage in gespreksverslagen van interviews die de Noordelijke Rekenkamer heeft afgenomen met ambtenaren en bestuurders in een bepaald dossier. Bij het afnemen van deze interviews zegt de Rekenkamer echter van te voren vertrouwelijkheid toe. Bovendien dienen de interviews als basismateriaal waarmee ambtelijke bronnen in de juiste context kunnen worden geplaatst. Ook komt het regelmatig voor dat beelden en beweringen van afzonderlijke gesprekspartners moeten worden gecheckt in het kader van hoor en wederhoor (waarheidsvinding). Het zou de kwaliteit van het Rekenkameronderzoek schaden indien delen van het onderzoeksproces die bedoeld zijn voor het interne beraad van het onderzoeksteam, waaronder de feitencheck, in de openbaarheid moeten worden gebracht. Samen met de jurist van de provincie Drenthe is het verweerschrift opgesteld. Uiteindelijk heeft de verzoekende partij besloten het WOB-verzoek in te trekken.

Samenwerking

In het verslagjaar heeft de Noordelijke Rekenkamer actief samengewerkt met andere rekenkamers. Zo werd samen met de Algemene Rekenkamer en de Randstedelijke Rekenkamer een onderzoek uitgevoerd naar het beheer van het Waddenfonds door de Minister van eerst VROM, en later Infrastructuur en Milieu.

Op verzoek van de Algemene Rekenkamer is de Noordelijke Rekenkamer opgetreden als gastheer bij een bezoek van de Arubaanse Rekenkamer. Net als de Arubaanse Rekenkamer kent de Noordelijke Rekenkamer een beperkte formatie maar dient zij zich wel een oordeel te vormen over een veelheid van uitgaven en beleidssectoren. De uitwisseling van ervaringen was leerzaam.

1.2 Samenstelling College

Het bestuur wordt uitgeoefend door het College van de Noordelijke Rekenkamer dat op 15 december 2004 is benoemd en beëdigd. De benoemingstermijn is zes jaar en kan één keer worden verlengd. Het College bestond in 2012 uit:

- mr.G.B. Nijhuis (voorzitter, herbenoemd per 1 januari 2011)
- prof.dr.H. de Groot (benoemd per 1 januari 2008)
- mr.dr.J. van der Bij (benoemd per 1 oktober 2012)
- mr.dr.H.G. Warmelink (herbenoemd per 1 januari 2011, teruggetreden per 1 september 2012)

Vanaf de start in 2005 heeft het bestuurslid mr.H.G. Warmelink deel van het bestuur uitgemaakt en vanaf 2008 als vicevoorzitter. Als beoefenaar van het staatsrecht heeft Warmelink veel aandacht besteed aan de formele verhouding tussen PS en GS en de positie van de Rekenkamer in deze verhouding. Het dualisme ligt hem nauw aan het hart. Ook pleitte hij bij herhaling voor duidelijke conclusies, zonder mitsen en maren. Bij het presenteren van de conclusies aan de gekozen volksvertegenwoordiging en de media liet de heer Warmelink duidelijk blijken dat hij als docent graag een boodschap (aanbeveling) met kracht van argumenten voor het voetlicht brengt.

Toen de heer Warmelink te kennen gaf wegens drukke werkzaamheden terug te willen treden als bestuurder heeft de Programmaraad in samenspraak met het bestuur aan PS een voorstel gedaan voor een wervingsprocedure en de samenstelling van een benoemingsadviescommissie. Deze voorstellen werden overgenomen. De benoemingsadviescommissie werd voorgezeten door de voorzitter van de Programmaraad, drs. R. van Maurik. De beide andere leden van de benoemingsadviescommissie waren: mr. J.H. Mastebroek (Statenlid Groningen) en drs. H.J. van der Ven (Statenlid Drenthe).

Op de vacature in het college van de Noordelijke Rekenkamer werd door 120 personen gereflecteerd. In de eerste gespreksronde is met negen van hen gesproken. In de volgende ronde is met vier van hen een tweede gesprek gevoerd. De keuze is gevallen op mr.dr.J. van der Bij, directeur van het Instituut voor Onderzoek van Openbare Uitgaven. De voordracht is door alle drie vergaderingen van PS bekrachtigd. Daarna heeft op 10-10-2012 zijn beëdiging in de Statenvergadering van Drenthe plaats gevonden.

1.3 Verslag van werkzaamheden

Vergaderingen van het College

In 2012 waren er 11 reguliere Collegevergaderingen. Belangrijke agendapunten waren: het contact met de programmaraad en de Staten, het vervullen van de vacature in het bestuur, de vaststelling van de jaarstukken, het WOB-verzoek om inzage te krijgen in de verslagen van afzonderlijke interviews, het onderzoek grondverwerving, de samenwerking met de Algemene Rekenkamer, het onderzoek naar bodemsanering, het onderzoek naar de energietransitie, het onderzoek naar de kennisinstellingen, het verzoekonderzoek milieuvergunningverlening OMRIN, de start van het onderzoek naar de kostendekkendheid en het publieke belang van Groningen Airport Eelde en de beantwoording van enkele verzoeken van derden om naar specifieke kwesties Rekenkameronderzoek te verrichten.

Onderzoek

- Een schone bodem in zicht?

Op 23 februari 2012 zijn drie rapporten uitgekomen over de vraag of de drie Noordelijke provincies goed in kaart hebben gebracht welke bodemvervuilingen gezondheidsrisico's met zich mee brengen, of is vastgesteld hoe deze vervuilingen technisch moeten worden gesaneerd, en wat de voortgang is bij het werkelijk saneren van de betreffende locaties. Bij het saneren van ernstig verontreinigde locaties met risico's voor de gezondheid is een rol weggelegd voor de provincies. Het saneringsbeleid van de rijksoverheid is erop gericht dat marktpartijen de vervuilde locaties zelf aanpakken. Maar als de marktpartijen het laten afweten, is uiteindelijk de provincie aan zet. Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van locaties met (humane) risico's. Het provinciebestuur moet met de eigenaren van de betreffende percelen contact opnemen om afspraken te maken over het tot uitvoering brengen van het vastgestelde saneringsplan. In 2009 is in een landelijk convenant met de rijksoverheid vastgelegd dat

uiterlijk 2015 alle locaties met risico's voor de mens (humane spoedlocaties) moeten zijn gesaneerd of zodanig beheerst dat er geen risico's optreden.

Eén van de drie provincies heeft inmiddels alle nog resterende spoedlocaties onderzocht en daarvoor een saneringsplan vastgesteld. Voor deze provincie is het realistisch aan te nemen dat alle spoedlocaties in 2015 zullen zijn gesaneerd. In beide andere provincies zijn nog niet alle bekende spoedlocaties goed onderzocht en is nog niet voor alle spoedlocaties een saneringsplan vastgesteld. De Rekenkamer veronderstelt dat het deze provincies niet zal lukken voor eind 2015 alle vervuilde bodems te saneren. Naar aanleiding van de uitkomsten van het Rekenkameronderzoek hebben beide provinciebesturen aangegeven het saneringsproces te versnellen en daarbij meer regie te nemen, nu de marktpartijen het in de beschouwde periode in belangrijke mate hebben laten afweten.

- Blijvende onderuitputting Waddenfonds?

Op 30 augustus 2012 werd bekendheid gegeven aan een beleidsbrief waarin de Randstedelijke en de Noordelijke Rekenkamer de Statenleden van de drie Waddenprovincies erop attenderen dat het de Minister tijdens de eerste vijf jaar dat het Waddenfonds functioneert, er niet in is geslaagd de jaarlijks beschikbare gelden (ruim 30 miljoen) tot besteding te brengen. Veel ingediende projecten blijken nadat zij voor bekostiging zijn geselecteerd, onvoldoende te zijn uitgewerkt. Veel projecten – en daarmee ook hun bekostiging – lopen vertraging op. Dit blijkt uit het onderzoek van de Algemene Rekenkamer. De beide provinciale Rekenkamers richten zich in hun beleidsbrief tot de Statenleden omdat per 1-1-2012 het beheer van het Waddenfonds door de Minister van Infrastructuur en Milieu is overgedragen aan de drie samenwerkende Waddenprovincies. De provincie Fryslân treedt bij het beheer van het Waddenfonds op als centrumprovincie. Groningen en Noord-Holland nemen ook deel aan de gemeenschappelijke regeling.

Tot 2026 is jaarlijks 33 miljoen euro beschikbaar voor investeringen die de ecologische en economische kwaliteit van het Waddengebied vergroten. In de beleidsbrief werd de aanbeveling gedaan om vooral projecten te selecteren die planologisch vergaand zijn uitgewerkt, dus obstakelvrij zijn. De verantwoordelijke gedeputeerden van de provincies Fryslân en Groningen lieten aan de pers weten het beheer van het Waddenfonds zorgvuldig aan te zullen pakken en daarbij voort te willen bouwen op aanbevelingen uit de beleidsbrief. Voor beide provinciale rekenkamers markeerde de bijeenkomst ook dat de onderzoekbevoegdheid van de Algemene Rekenkamer aan hen is overgedragen.

- Naar beheerste grondverwerving?

Op 1 oktober 2012 werden drie bestuurlijke rapporten naar buiten gebracht over de grondaankopen door de drie Noordelijke provincies in de periode 2007 tot en met 2011. Er werd teruggekeken naar een Statenperiode waarin er zowel sprake was van stijgende prijzen als van een stagnatie in de prijsontwikkeling. Terwijl in het rekenkameronderzoek naar gemeentelijk grondbeleid de grondexploitatie centraal staat, is in ons onderzoek naar het provinciale beleid de schijnwerper gezet op de grondaankopen. De belangrijkste reden is dat de drie Noordelijke provincies geen grondexploitatie

voeren in de zin van het BBV. De Noordelijke provincies kopen gronden aan voor het realiseren van gedefinieerde ruimtelijke projecten zoals de verbreding van een weg of het graven van een nieuw verbindingskanaal. Er is geen ambitie de verworven gronden na deze te hebben ingericht weer uit te geven aan derden voor eigen gebruik (als bedrijf of als woning). Wel participeren de provincies in samenwerkingsverbanden die gronden uitgeven als bedrijventerrein of glastuinbouwgebied. In deze samenwerkingsverbanden werken de provincies echter samen met gemeenten en laten de grondexploitatie over aan de gemeenten.

De benodigde grond in het buitengebied wordt overwegend verworven van agrarische ondernemers. Daarnaast wordt er in beperktere mate grond verworven van gemeenten en waterschappen. De provincie Groningen bedient zich relatief vaak van het instrument grondruil. Soms moet ter compensatie van het verschil in waarde van de verworven grond en de aangeboden grond een toegift worden betaald door de agrarische ondernemer. De Noordelijke Rekenkamer deed de aanbeveling aan de provincie Groningen bij het aangaan van een grondruil goed te bepalen wat de handelswaarde is van de aangeboden grond en die van de verkregen grond en er voor te zorgen dat het eventuele verschil door de agrarische ondernemer wordt bijgepast.

Door de provincie Drenthe werden in de beschouwde periode relatief weinig gronden verworven. De kavels zijn klein, de prijs vaak marktconform. Belangrijke aankopen voor natuurontwikkeling worden verricht door en voor risico van de Dienst Landelijk Gebied. Bij de provincie Drenthe bestaan geen ambities in de nabije toekomst over te gaan tot grootschalige gebiedsontwikkeling.

In de beschouwde periode heeft het provinciebestuur van Fryslân enkele ambitieuze infrastructurele werken in uitvoering genomen. Daarvoor werden de nodige percelen verworven. De Rekenkamer selecteerde een aantal grotere dossiers en constateerde daarbij dat de provincie ruimhartig aankocht en in bepaalde gevallen ook ruimhartig compenseerde voor geleden vermogensverlies en inkomensschade. De Noordelijke Rekenkamer drukte het provinciebestuur op het hart voortaan een meer sobere insteek te kiezen. Navolging van deze aanbeveling zal leiden tot forse besparing.

- Wordt de vergunningverlening OMRIN opnieuw onderzocht?

Op 17 oktober 2012 sprak een meerderheid van Provinciale Staten van Fryslân uit dat zij een antwoord wilden op elf onderzoeksvragen naar de vergunningverlening voor de energiecentrale te Harlingen. De Statenmeerderheid vond het wenselijk dat de Noordelijke Rekenkamer de vragen met betrekking tot de zorgvuldigheid en de doelmatigheid van de inmiddels onherroepelijke vergunningverlening voor een Reststoffenenergiecentrale beantwoordt. Het college van de Noordelijke Rekenkamer heeft twee keer over dit verzoek vergaderd. De eerste keer was de vraag of dit verzoek moet worden gehonoreerd. Het antwoord was positief. De tweede keer was de vraag of het ontwikkelde onderzoeksvoorstel de garantie bood dat de vragen die de Statenleden hadden gesteld ook werkelijk van een controleerbaar antwoord konden worden voorzien. In de laatste vergadering van dit verslagjaar werd het betreffende onderzoeksvoorstel vastgesteld en bekend gemaakt aan de Statenleden in Fryslân. In de tweede helft van 2013 kan naar verwachting over de bevindingen van dit onderzoek worden gerapporteerd.

- Zal het Noorden in 2020 14% van de energie opwekken uit hernieuwbare bronnen?

Voorspellen is moeilijk, zeker als het om de toekomst gaat. Op 4 maart 2013 worden drie rapporten gepubliceerd waarin de Noordelijke Rekenkamer in zal gaan op de mate waarin in de periode 2007-2011 een vooruitgang is geboekt in het vermogen van de in de drie Noordelijke provincies geïnstalleerde windturbines en biovergisters. Dit is een relevant gegeven omdat deze twee duurzame energiebronnen een belangrijk aandeel hebben in de huidige productie van duurzame energie. Tijdens het verslagjaar 2012 werd dit onderzoek in uitvoering genomen en werd de fase van ambtelijk hoor en wederhoor afgerond.

- Overige onderzoeken

Gedurende het verslagjaar werd gewerkt aan onderzoek naar de bijdrage van projecten van de Noordelijke kennisinstellingen aan de innovatiekracht van drie Noordelijke bedrijfstakken: sensortechnologie, watertechnologie en energieopwekking. De provincies en het SNN hebben in het kader van de zogeheten Lissabon doelstelling in de periode 2003-2012 een financiële impuls gegeven aan de Noordelijke kennisinstellingen. Aan het eind van het verslagjaar is de fase van ambtelijk hoor en wederhoor gestart. In de loop van 2013 zal het bestuurlijk rapport verschijnen.

Aan het eind van 2012 is een begin gemaakt met het geplande onderzoek naar de kostendekkendheid van de exploitatie van Groningen Airport Eelde en naar de identificatie van de publieke belangen die kunnen rechtvaardigen dat vijf overheidsinstellingen (drie gemeenten en twee provincies) zich als aandeelhouder blijven ontfermen over deze luchthaven, ook als de kostendekkendheid nog niet gegarandeerd is. Ook over de resultaten van dit onderzoek wordt in de loop van 2013 gerapporteerd.

Contacten met (leden van) Provinciale Staten

- Briefings voor Statenleden bij publicatie rapporten

Zoals gebruik, zijn er voorafgaand aan de publicatie van de Rekenkamerrapporten “briefings” verzorgd. In deze briefings wordt voorafgaand aan het aflopen van het embargo aan de geïnteresseerde Statenleden een toelichting gegeven op de conclusies en aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek. Vragen worden beantwoord.

- Commissie- en Statenvergaderingen

De Noordelijke Rekenkamer stelt het contact met Provinciale Staten en haar leden over onderzoeksrapporten bijzonder op prijs. Het college is te allen tijde bereid een toelichting in een commissievergadering te geven - naast de briefing op de publicatiedag zelf. Het college heeft ook de commissievergaderingen bijgewoond waarin op de agenda de behandeling van de jaarstukken 2011 en de begroting 2013 was geplaatst. In discussie met de Statenleden werden de documenten nader toegelicht.

- Programmaraad Noordelijke Rekenkamer

De programmaraad adviseert over het uit te voeren onderzoek en de wijze waarop de onderzoeksresultaten worden gepresenteerd. De programmaraad

bestaat uit afgevaardigden van Provinciale Staten en telt negen leden, uit elke provincie drie. De Provinciale Staten van Drenthe worden vertegenwoordigd door mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker en de heren H.J. van der Ven en J. Vester. De Provinciale Staten van de provincie Groningen worden vertegenwoordigd door mevrouw K. Hazewinkel en de heren A.J.M. van Kesteren en J.H. Mastenbroek. De Provinciale Staten van Fryslân worden vertegenwoordigd door de heren K. Kielstra, J.A. Tjalsma en R. van Maurik. De heer van Maurik is tevens de voorzitter van de Programmaraad. Het secretariaat van de Programmaraad is in handen van mevrouw mr.drs.S. Buissink (statengriffier van de provincie Drenthe).

In de verslagperiode is de Programmaraad drie maal bijeengekomen. De eerste bijeenkomst stond in het teken van een bespreking van de jaarstukken. De tweede bijeenkomst betrof het adviseren over de procedure, het profiel en benoemingsadviescommissie voor het vervullen van de vacature die in het bestuur was ontstaan door het aangekondigde vertrek van de heer Warmelink. De derde bijeenkomst ging behalve over de voortgang van het lopende onderzoeksprogramma vooral over de missie, de onderzoeksstrategie en het visiedocument van de Noordelijke Rekenkamer.

2. Directieverslag

Het bureau van de Noordelijke Rekenkamer ondersteunt het College bij het uitvoeren van zijn wettelijke taak. De secretaris van het College is ook directeur van het bureau. De directeur handelt binnen het mandaat van de vastgestelde begroting 2012 en het vastgestelde onderzoeksprogramma 2012-2013. De directeur geeft leiding aan vijf medewerkers. In het directiestatuut waarin de taakverdeling tussen College en directeur/secretaris is bepaald, wordt de directeur voor de interne organisatie en de kwaliteit van het onderzoek verantwoordelijk gesteld. In dit directieverslag komen de werkzaamheden en ontwikkelingen van het afgelopen jaar aan de orde.

2.1 Onderzoek en onderzoeksactiviteiten

Onderzoek, oordeelsvorming en daarmee samenhangende activiteiten vormen het primaire proces van de Rekenkamer. Bij het bureau van de Rekenkamer zijn vier onderzoekers werkzaam die zich vrijwel uitsluitend met onderzoek bezig houden. Onderzoek doen is een ambacht en Rekenkameronderzoek is een aparte vorm daarvan. Een belangrijke leerschool voor dat ambacht is de praktijk. Van groot belang is ook de intervisie en de eindbeoordeling door het college. De directeur heeft bij lopend onderzoek de taak het proces te bewaken en met de onderzoekers mee te denken over opzet en uitvoering van het onderzoek.

Onderzoeken en doorlooptijden

In 2012 zijn de volgende onderzoeken gestart dan wel afgerond:

- bodemsanering humane spoedlocaties
 - Drenthe, Groningen en Fryslân
 - Publicatie 23 februari 2012
- grondverwerving
 - Fryslân, Groningen en Drenthe
 - Uitvoering november 2011 - juli 2012
 - Publicatie 1 oktober 2012
- energietransitie
 - Groningen, Drenthe, Fryslân
 - Uitvoering: februari 2012 - januari 2013
 - Publicatie 4 maart 2013
- kennisinstellingen en innovatie
 - Drenthe, Fryslân en Groningen
 - Uitvoering maart 2012 – april 2013
 - Publicatie zomer 2013
- Groningen Airport Eelde
 - Groningen en Drenthe
 - uitvoering oktober 2012 - april 2013
 - Publicatie zomer 2013

Voor het onderzoek provinciale grondverwerving is een deelopdracht verstrekt aan het Kadaster. Voor het onderzoek Groningen Airport Eelde is een deelopdracht verstrekt aan Stichting Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam. In het verslagjaar is tevens een beroep gedaan op

studentassistenten (waaronder een stagiaire van de Rechtenfaculteit Groningen).

Uren besteed aan onderzoek

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de uren die zijn besteed aan directe (tabel 1) en indirecte (tabel 2) onderzoeksactiviteiten. De uren in het overzicht zijn exclusief de uren van de collegeleden. De uren per fase van een onderzoek en de uren als percentage van de totaal beschikbaar arbeidstijd staan hieronder vermeld.

tabel 1 bestede uren aan onderzoek in 2012

	<i>totaal</i>	<i>%</i>
Onderzoek grondbeleid Totaal	1.283	14%
Onderzoek spoedlocaties bodemsanering Totaal	347	4%
Onderzoek kennisinstellingen Totaal	1.234	14%
Waddenfonds Totaal	103	1%
Onderzoek energietransitie Totaal	2.721	29%
Andere onderzoeksprojecten(GAE)	399	4%
Onderzoeksprogramma (sociaal beleid)	207	2%
Totaal besteed aan onderzoek	6.294	67%

Twee derde van het totaal aan beschikbare uren (9.449) is besteed aan onderzoeksactiviteiten. In dat opzicht is er een verandering ten opzichte van 2011 (toen werd 60% van de beschikbare uren aan onderzoek besteed). Een derde van de beschikbare uren (3.155) werd in 2012 besteed aan ondersteunende taken.

tabel 2 bestede uren aan overige activiteiten in 2012

	uren	%
Ondersteuning bestuur	481	5%
PS, commissies, Programmaraad, griffies	350	4%
Intern beheer (administratie, management)	980	10%
Ziekteverzuim	626	7%
Opleiding	155	2%
Intern werkoverleg	300	3%
Volgen besluitvorming provinciaal bestuur	13	0%
Werving en selectie	52	0,5%
Behandeling WOB-verzoek	53	0,5%
Overig	145	1,5%
	3.155	33%

Van groot belang bij de urenallocatie is dat het college afgewogen besluiten kan nemen over onderzoeksvoorstellen, Nota's van Bevindingen en

Bestuurlijke Rapporten (ondersteuning bestuur). Een tweede prioriteit is het onderhouden van geregeld contact met Statenleden, Programmaraad, en griffiemedewerkers. Daarnaast wordt ruim tien procent van de beschikbare tijd besteed aan administratie (intern beheer). In vergelijking met het vorige jaar is het ziekteverzuim gedaald maar het blijft met een percentage van 7% aan de hoge kant. Dit als gevolg van een langer ziekteverzuim van een van de medewerkers. Conform de medische prognose vroeg het herstel enige tijd. Voor het overige was het verzuim zeer beperkt. In het overzicht is deze keer bijgehouden hoeveel werk het afhandelen van een WOB-verzoek, in twee instanties, het secretariaat heeft gekost.

Tabel 3 verdeling tijdbesteding naar activiteiten in 2012 (uren en %)

	Uren 2012	% in 2012	Uren 2011	% in 2011
Onderzoeksactiviteiten	6.294	67%	5.907	60%
Beheer en management	2.529	26%	2.856	30%
Ziekteverzuim	626	7%	1.016	10%
Totaal	9.449	100%	9.779	100%

In vergelijking met het voorgaande jaar is meer tijd beschikbaar gekomen voor de primaire activiteit: onderzoek. Ook is het ziekteverzuim gedaald, hoewel een verdere daling zeker gewenst is. Het aantal uren dat wordt besteed aan bestuursondersteuning en management is verminderd. Een en ander heeft zich kunnen vertalen in een iets grotere productie. In 2012 konden zes bestuurlijke rapporten en een beleidsbrief worden afgeleverd (tegen drie bestuurlijke rapporten en drie navolgingonderzoeken in 2011). Verder kon in het verslagjaar conform planning een goede basis worden gelegd voor enkele rapportages in de eerste helft van 2013, waaronder de publicatie op 4 maart 2013 van het relatief omvangrijke onderzoek naar de energietransitie.

Er is in het verslagjaar ook door het bureau intensief samengewerkt met de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies. Zo werd een bijdrage geleverd aan de Kring bijeenkomsten in Leeuwarden en later in Diever over respectievelijk de diverse vormen van rekenkameronderzoek (dienstbaar en/of onafhankelijk) en de lengte van het rekenkameronderzoek. Er werd een bijdrage geleverd aan het jaarcongres van de NVRR, aan de begeleiding van het NVRR-onderzoek naar slapende rekenkamers, en aan een bijeenkomst van de Kring Oost (over samenwerking van rekenkamercommissies).

2.2 Medewerkers

Rekenkamerwerk is mensenwerk. De medewerkers van het bureau vormen het kapitaal van de Rekenkamer. Zonder gedreven onderzoekers die plezier hebben in het beantwoorden van de door het College opgeworpen vragen en daarbij een goede ondersteuning krijgen, komen de gegevens en inzichten niet boven water.

Het bureau van de Rekenkamer heeft een vaste formatie van vier medewerkers die zich met onderzoek bezighouden en één medewerker die als spin in het web – of beter gezegd: als office manager - ondersteuning biedt aan het College, het bureau en de directeur - in totaal zes personen met een totale

formatie in 2012 van 5,7 fte. Het College heeft gezamenlijk een formatie van 0,4 fte, zodat het geheel neerkomt op een formatie van 6,1.

Aan het eind van 2012 gaf één van de vier onderzoekmedewerkers te kennen dat zij aan het begin van 2013 ontslag zou nemen in het verband met het aanvaarden van een nieuwe baan. Aan het begin van 2013 is afscheid genomen van deze medewerker. In het verslagjaar hebben twee functiewaarderingen plaatsgevonden. In beide gevallen is de functieomschrijving gewijzigd. In een van deze twee gevallen ging de veranderde functie inhoud gepaard met een bevordering. In het verslagjaar zijn aan het begin van het jaar zogeheten planningsgesprekken gevoerd. Aan het eind van het jaar zijn beoordelingsgesprekken gevoerd.

2.3 Middelen

Dienstverlening en servicecontracten

De provincie Drenthe vervult als centrumprovincie (aangewezen in de Gemeenschappelijke Regeling) een ondersteunende rol op facilitair gebied voor de Noordelijke Rekenkamer. De directeur heeft met de directeur-secretaris van deze provincie een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Voor een aantal andere aspecten zoals huisvesting, schoonmaak, verzekering en beveiliging zijn in 2005 langlopende contracten afgesloten – die al dan niet in de loop der tijd zijn aangepast.

Informatievoorziening

Door persberichten, briefings en toelichtingen in commissievergaderingen zijn de onderzoeksbevindingen onder de aandacht van de Statenleden gebracht. Onze website www.noordelijkerekenkamer.nl is een belangrijk medium voor publicatie en openbaarmaking van onze rapporten. In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van recente downloads.

Tabel 4 aantallen downloads van de website in 2012

	<i>Aantal in 2012</i>
Grondbeleid (downloads)	
- onderzoeksvoorstel	789
- bestuurlijke rapporten	127
Bodemsanering spoedlocaties (downloads)	
- onderzoeksvoorstel	1151
- bestuurlijke rapporten	483
Onderzoeksprogramma 2012 – 2013 (downloads)	1.008
Nieuw bestuurslid Noordelijke Rekenkamer (hits)	1.182

Beheer, ICT en informatiebeveiliging

Niet alleen voor communicatie maar vooral ook voor het onderzoekswerk (informatie en data verzamelen, verwerken, analyseren en daarover rapporteren) is kantoorautomatisering onmisbaar. Om deze reden en het feit dat onze onderzoeksdata goed beveiligd moeten zijn, is in 2010 veel geïnvesteerd in ICT-infrastructuur. Het beheer en onderhoud van het geautomatiseerde systeem en netwerk zijn uitbesteed aan een externe partij.

Deze partij is verantwoordelijk voor onderhoud, beheer en calamiteitenopvang van het gehele geautomatiseerde systeem. Het beheer, onderhoud en 'in de lucht houden' van de website is aan een andere partij uitbesteed.

Op ICT-gebied is een aantal waarborgen voor informatiebeveiliging aangebracht. Ten behoeve van het zorgvuldig omgaan met gegevens en informatie die de Rekenkamer in het kader van onderzoek vergaart, geldt een aantal procedures. De Rekenkamer hanteert een geheimhoudingsverklaring die door alle extern ingehuurd medewerkers wordt ondertekend. Voor het zorgvuldig omgaan met gegevens is een privacyreglement vastgesteld.

Financiën

Bij de uitvoering van de begroting voor 2012 is er in mindere mate een beroep gedaan op externe inhuur dan was voorzien. Een compleet overzicht van bestedingen wordt gegeven in de jaarrekening over 2012. De controlerend accountant van de provincie Drenthe heeft de jaarrekening van een goedkeurende verklaring voorzien. Over 2012 is een overschot gerealiseerd. Het college van de Noordelijke Rekenkamer heeft besloten dit overschot in drie gelijke delen over te maken naar de drie deelnemende provincies.

Dr. M. Herweijer, directeur bureau